

Reglementări juridice generale și speciale cu privire la corupție

Natalia CHEPTEA,
magistru în drept, doctorandă,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

SUMMARY

Corruption is one of the most serious problems the Republic of Moldova is facing in its efforts to develop an established democracy and functional trade economy. It is true that every citizen of our country is required to observe a wide range of bureaucratic procedures and to work in complicated, unforeseeable and often hostile juridical ambience.

Even though important steps in that direction, have been made bureaucracy continues to promulgate other regulations and remains excessive. We consider that the adequate implementation of national anticorruption regulatory framework would considerably increase the joined efforts in preventing and combating corruption.

...Este cunoscut faptul că corupția este un fenomen care afectează întreaga lume, manifestându-se în forme diverse la nivel politic, administrativ, economic, social etc., astfel că abordarea atât conceptuală, cât și sistemică este acceptată prin prisma evaluării cadrului normativ național cu privire la corupție. Fiind un fenomen social, corupția, ca și criminalitatea în general, denotă o legătură intrinsecă între esența fenomenului și efectele sociale pe care le provoacă acesta. Altfel spus, dezvăluirea și examinarea atentă a esenței fenomenului social conduce la stabilirea esenței efectelor sale asupra societății. Prin urmare, tiparul generic al manifestărilor corupției poate fi dedus chiar din esența fenomenului.[1, p.18]

În cele ce urmează vom încerca să definim cadrul legal al domeniului corupției, precum și reglementările speciale cu privire la corupție.

Corupția este reglementată la nivel național de mai multe acte normative. În funcție de natura acestor acte și caracterul sancțiunilor stabilite, pot fi distinse următoarele tipuri de reglementare a corupției:

1. reglementarea generală;
2. reglementarea specială, care include:
  - a) reglementarea penală;
  - b) reglementarea contravențională.

1. Reglementarea generală. *Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției* [2] definește **corupția** „ca orice folosire ilegală de către o persoană cu statut public a funcției sale pen-

tru primirea unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană contrar intereselor legitime ale societății și ale statului ori acordarea ilegală a unor foloase materiale sau avantaje necuvenite unei alte persoane. Din conținutul prezentei noțiuni se disting două definiții, și anume: *folos material* – valoare corporală sau incorporală, mobilă, dobândită prin orice mijloc, precum și acte juridice sau alte documente care atestă un titlu ori un drept cu privire la acesta; *avantaj necuvenit* – servicii, privilegii, favoruri, scutiri de obligații și alte foloase care ameliorează nemeritat situația în raport cu aceea pe care persoana o avușese înaintea comiterii actului de corupție sau **faptului de comportament corupțional**. Se consideră *fapte de comportament corupțional* al persoanelor (persoanele care dețin funcții de demnitate publică, funcționarii publici, judecătorii, procurorii, ofițerii de urmărire penală, militarii, colaboratorii serviciului diplomatic, ai serviciului fiscal, ai serviciului vamal, ai Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, ai organelor securității statului, afacerilor interne, conducătorii și adjuncții lor din instituțiile publice, din întreprinderile de stat sau municipale, din societățile comerciale cu capital majoritar de stat, persoanele care sînt mandatate, conform actelor normative, să ia decizii în privința bunurilor aflate în proprietatea statului sau a unităților administrativ-teritoriale, inclusiv în privința mijloacelor financiare,

ori care au dreptul de a dispune de astfel de bunuri, persoanele care prestează un serviciu public, funcționarii publici după expirarea mandatului, demisionați sau demisi, în conformitate cu legislația în vigoare, persoanele de încredere ale concurenților electorali, notarii, auditorii, avocații și reprezentanții în instanțele judecătorești, alte persoane prevăzute de legislație), care acordă servicii, privilegii, scutiri prin:

a) implicarea în activitatea unor alte organe, întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma lor juridică de organizare, în cazul în care faptul acesta nu ține de competența lor, făcând uz de serviciu, care conduce la conflict de interese;

b) participarea cu drept de vot sau de decizie la examinarea și soluționarea problemelor ce vizează interesele lor personale sau interesele persoanelor cu care se află în raporturi de rudenie;

c) acordarea de sprijin, neprevăzut de actele normative, în activitatea de întreprinzător sau de alt gen privat sau calitatea de a fi însărcinat cu afaceri al unor terți în autoritatea administrației publice în care lucrează sau care li se subordonează, sau a cărei activitate o controlează;

d) acordarea fără just temei a preferinței unor persoane fizice sau juridice la elaborarea și emiterea deciziei;

e) beneficierea de privilegii pentru a obține pentru sine sau pentru alte persoane credite și împrumuturi, procurarea hârtiilor de valoare, a bunurilor imobiliare și altor bunuri profitând de situația de serviciu;

f) folosirea ilicită, în interese proprii sau în interesul unor alte persoane, a bunurilor publice puse la dispoziție pentru exercitarea funcției;

g) folosirea informației recepționate în exercitarea funcției în interes personal sau în interesul unor alte persoane în cazul în care această informație nu poate fi divulgată;

h) refuzul, în interes personal sau în interesul unor alte persoane, de a acorda persoanelor fizice sau juridice informația permisă prin acte normative, tăgădnarea acordării unei astfel de informații ori prezentarea intenționată a unor informații eronate sau selective;

i) gestionarea resurselor materiale și financiare publice contrar destinației lor, în interes propriu sau în interesul unor alte persoane;

j) primirea de la orice persoană fizică sau juridică de cadouri sau beneficierea de alte foloa-

se pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau în virtutea stării lor sociale, precum și oferirea lor unor alți funcționari publici, cu excepția semnelor de atenție simbolice, suvenirilor în conformitate cu normele de protocol și de curtoazie internațională;

k) încălcarea altor restricții stabilite de codurile deontologice și de alte norme similare. [2, art. 15]

Făcând abstracție de la prevederile legale, putem defini corupția ca o amenințare pentru preeminența dreptului, democrației și drepturilor omului, care subminează principiile bunei administrări, echității și justiției sociale, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și periclitează stabilitatea instituțiilor democratice. [3] Din definiția enunțată rezultă că esența corupției constă în expresia unor manifestări de dereglare normativă, de diluare și deformare a moralității sociale sau degradare spirituală, atât la nivel macrosocial, cât și la cel individual.

2. Reglementarea specială:

a) reglementarea penală - actualul Cod penal al Republicii Moldova,[4] care prevede răspunderea pentru actele de corupție și sunt delimitate în funcție de statutul subiectului acestora și domeniul în care se săvârșesc:

- coruperea activă;
- coruperea pasivă;
- traficul de influență;
- luarea de mită;
- darea de mită.

Sunt acte conexe actelor de corupție următoarele acțiuni săvârșite în legătură directă cu actele de corupție:

- abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu;
- cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau prin abuz de încredere;
- distrugerea sau deteriorarea de bunuri;
- falsificarea rezultatelor votării.

Făcând o analiză scurtă a normelor de drept care stipulează responsabilitatea pentru actele de corupție, menționăm că acestea, indiferent de faptul cum se manifestă, activ sau pasiv, au întotdeauna câteva componente: una penală – vizibilă și sancționabilă; una de ilegalitate – sancționabilă, dar greu de dovedit și, în sfârșit, una de imoralitate, mereu prezentă, dar care, practic, nu este pasibilă de pedeapsă. Astfel, mecanismul corupției rezidă în așa-numita

„înțelegere”, în cadrul căreia persoana aflată în funcție publică „vinde” în mod ilegal atribuțiile și favorurile sale unor persoane fizice sau juridice, unor grupuri (inclusiv organizații criminale), iar cumpărătorul capătă posibilitatea de a utiliza instituția statală sau de alt fel, în scopurile sale: pentru îmbogățire, evitarea răspunderii prevăzute de lege, evitarea controlului, instituirea prin diverse reglementări a unor privilegii de ordin economic, administrativ, financiar etc. [5, p.18]

În această ordine de idei, reținem că toate activitățile de interes public se înfăptuiesc de funcționari publici care sunt încadrați și dețin anumite funcții în instituțiile publice. Din această cauză, elementul uman este hotărâtor pentru buna organizare și funcționare a instituțiilor publice. Astfel, valoarea instituțiilor publice în cauză depinde de competența funcționarilor publici, de corectitudinea comportamentului acestora. [6, p.20] Asume pentru a proteja valoarea instituțiilor publice este necesară stabilirea răspunderii pentru actele ce atentează la buna lor funcționare și organizare a autorităților.

De asemenea, menționăm că în actualul Cod penal nu este prevăzut un șir de infracțiuni de corupție cum ar fi: corupția agenților publici străini, corupția membrilor adunărilor publice străine, fals în acte publice, coruperea alegătorilor etc., așa cum prevede Convenția penală privind corupția (Strasbourg, 27.01.1999) [3] și Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată la Merinda, Mexic, la 9 decembrie 2003. [7]

În calitate de stat-parte la Convenția penală [3] privind corupția și Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, [7] Republica Moldova are obligația de a ajusta prevederile legislației penale în domeniul corupției la standardele anticorupționale reflectate în actele internaționale enunțate mai sus. Prin standarde anticorupționale se înțeleg garanțiile, exigențele și interdicțiile, unice pentru un anumit domeniu de reglementare normativă, care asigură prevenirea sau diminuarea efectelor corupției asupra acestui domeniu.

Astfel, recunoscând importanța consolidării eforturilor atât la nivel național, cât și internațional în scopul promovării, în mod prioritar, a unei politici penale comune în vederea protecției societății împotriva corupției, este oportun

de a adopta legislații potrivite și măsuri preventive adecvate. Prin urmare, se impune în mod firesc o revizuire a actualei legi penale la compartimentul ce ține de reglementarea infracțiunilor de corupție.

b) *reglementarea contravențională* – actualul Cod contravențional [8] prevede unele contravenții, care pot fi în legătură cu săvârșirea sau favorizarea unor acte de corupție. La ele se referă:

- participarea ilegală a funcționarului public la activitatea de întreprinzător (art. 264 CC);
- încălcarea regulilor de achiziționare de la populație a metalelor și pietrelor prețioase în articole și resturi și de comercializare a acestora (art. 272 CC);
- excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art. 313 CC);
- protecționismul (art. 3131 CC);
- tănuirea unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare (314 CC);
- primirea de recompensă nelegitimă sau de folos material (art. 315 CC).

Este evident că aceste acte de corupție provoacă statului enorme pierderi materiale și financiare și, nu în ultimul rând, conduc la discreditarea autorităților publice, la subminarea statalității în societate. Fenomenul corupției, pătrunzând în serviciile publice, subminează bazele democratice ale noii societăți în proces de constituire, compromite activitatea administrației publice de toate nivelurile, aparatului statal, denaturează principiile legalității și frânează realizarea reformelor economice. [6, p.21]

În perspectivă, se impune diversificarea reglementării contravenționale a unor forme de manifestare a corupției. Aceasta se datorează în mare măsură sancțiunilor prea blânde aplicate în cazul comiterii faptei în raport cu prejudiciul cauzat statului, fapt care creează condiții favorabile pentru dezvoltarea acestui fenomen negativ și în continuare.

Făcând o analiză finală a conținutului celor două forme, și anume reglementarea generală și reglementarea specială cu privire la corupție, constatăm că pericolul social al acestui fenomen negativ subminează, practic, toate sferile de activitate ale societății: economică, socială și politică etc. Evident, este necesară efectuarea unei ample cercetări teoretice și practice în scopul elaborării de propuneri îndreptate asupra prevenirii și combaterii unor fenomene ale co-

rupției (acte legislative contra corupției, implementarea unor metode financiare de control asupra funcționarilor de stat, perfecționarea instituției serviciului de stat prin remunerarea funcționarilor, politica de cadre, formarea unei atmosfere morale de prestigiu a funcțiilor de stat, consolidarea ordinii de drept, delimitarea contravențiilor coruptive cu caracter disciplinar, administrativ, penal etc.).[6, 126-127]

Bineînțeles, aceste reglementări nu pretind a fi perfecte. Este evident, că limitarea sau combaterea corupției trebuie să aibă un caracter complex și multilateral. Va fi necesară o revedere a întregului cadru legal ce ține de corupție prin prisma eludării lacunelor de drept, precum

și necesitatea racordării acestuia la standardele anticorupție internaționale și, nu în ultimul rând, consolidarea eforturilor organelor abilitate cu activitate de prevenire și atribuții de combatere a acestui viciu, în vederea perfecționării continue a cadrului normativ și a activității instituțiilor specializate.

Considerăm că sunt suficiente posibilități de a ține sub control acest fenomen, însă pentru aceasta este necesar a depune și în viitor eforturi în vederea diminuării fenomenului corupției, scop care poate fi atins doar prin implicarea în acest proces atât a instituțiilor de stat, cât și a societății civile.

BIBLIOGRAFIE

1. Materiale ale conferinței naționale practico-științifice „Progrese și perspective în reprimarea corupției”, Chișinău: Bons Offices 2007, 197 p.
2. Legea nr. 90 din 13.06.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 103-105/391 din 13.06.2008,
3. Convenția penală cu privire la corupție, Strasbourg, adoptată la 27.01.1999, ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 428-XV din 30 octombrie 2003 cu privire la aderarea la Convenția penală cu privire la corupție, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 229-233/918 din 21 noiembrie 2003.
4. Cod Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74/195), Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
5. V. Gurin, V. Pascaru, S. Ilie, Corupția, Chișinău: Arc 2000, 220 p.
6. V. Dobrinoiu, Corupția în dreptul penal român, București: ATLAS LEX 1995.
7. Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la 31 octombrie 2003, ratificată prin Legea pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, nr. 158-XVI din 06.07.2007. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.07.2007, nr. 103-106.
8. Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 3-3/15 din 16.01.2009.

Prezentat: 21 noiembrie 2011.

E-mail: cheptea_natalia7@mail.ru